

Ο Πούτιν, ο Ερντογάν και η προσχεδιασμένη

Ο πόλεμος στην Ουκρανία δεν απομάκρυνε τον πόλεμο από τη χώρα μας. Αντίθετα μας τον έφερε σε απόσταση αναπνοής αναδεικνύοντας τις δυναμικές αυτές που οδηγούν ηγεσίες τύπου Πούτιν και Ερντογάν στην προσχεδιασμένη επιλογή του επιθετικού πολέμου. Με βάση την α) σύγκριση αυτών των δύο αυταρχικών ηγετών, β) τον τρόπο που έχει βιώσει η Τουρκία τη διεξαγωγή επιθετικού πολέμου στο παρελθόν αλλά και γ) την εξέλιξή της, διά της ισχύος των όπλων, εδαφικής κατάκτησης παγκοσμίως, μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, ο γράφων έχει καταλήξει στο παρακάτω συμπέρασμα: ο τούρκος ηγέτης ήδη πριν από την κατάθεση των επιστολών Σινιρλίογλου στο Συμβούλιο

συλλογικών ταυτοτήτων που εδραιώνονται μέσα από την επίδειξη της στρατιωτικής υπεροχής και των αποτελεσμάτων της. Αυτές οι συλλογικές ταυτότητες με τη σειρά τους, που υποστηρίζονται από τον έλεγχο των μέσων μαζικής ενημέρωσης, έχουν ως σκοπό την εξασφάλιση της πλειοψηφικής αποδοχής του αυταρχικού ηγέτη. Ερευνες όπως της διαΝΕΟσις και του Ινστιτούτου Friedrich Ebert, που έχουν σχολιαστεί ευρύτερα στον ελληνικό Τύπο, έχουν διαπιστώσει αυτό το φαινόμενο στην Τουρκία. Ανάλογες διαπιστώσεις έχουν γίνει και στη Ρωσική Ομοσπονδία (βλ. Gulnaz Sharafudtinova, «Putins War in Ukraine is a Grim Diversion from Domestic Failure», Riddle, Μάρτιος 2022).

News analysis

ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΗ ΚΑΜΑΡΑ

Ασφαλείας του ΟΗΕ, το καλοκαίρι του 2021, που αμφισβητεί την ελληνική κυριαρχία στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου λόγω της στρατιωτικοποίησής τους, έχει σχεδιάσει την διά της βίας εδαφική κατάκτηση κατοικημένων ελληνικών νήσων, πιθανότατα του Καστελλόριζου που στην επιστολή Σινιρλίογλου αναφέρεται με τουρκική ονομασία.

ΚΟΙΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ. Αρχίζοντας με τη σύγκριση Ερντογάν - Πούτιν, ποια είναι τα κοινά χαρακτηριστικά που οδηγούν σε ένα τέτοιο συμπέρασμα; Το πρώτο είναι η διεξαγωγή διαδοχικών στρατιωτικών επιχειρήσεων ως κύριο μέσο πολιτικής νομιμοποίησης εσωτερικά και της παρεπόμενης δημιουργίας

Το δεύτερο κοινό χαρακτηριστικό είναι η ανάληψη ολόενα και μεγαλύτερων πολεμικών ρίσκων και η ανάληψη αυτών των ρίσκων σε περιβάλλοντα εξουσίας όπου η λήψη αποφάσεων του αυταρχικού ηγέτη ολόενα και περισσότερο χειροτερεύει. Προηγουμένως, ευκολότερες πολεμικές νίκες έχουν ενισχύσει την αλαζονεία του ηγέτη, η δε μακρά παραμονή του στην εξουσία έχει δημιουργήσει επιτελεία-αυλές που αποτελούνται από εξαρτωμένους επιγόνους ιδίας, ειλικρινούς ή όχι δεν έχει σημασία, κοσμοαντίληψης με τον ηγέτη. Ως εκ τούτου η ανάλυση και σχετική λήψη αποφάσεων κατατείνει στην «αισιοδοξία πολέμου» (war optimism στη διεθνή βιβλιογραφία), δηλαδή στη διαστρεβλωτική επεξεργασία της πραγματικότητας εις τρόπον ώστε να μην αμφισβητηθεί η πρόθεση του ηγέτη να πάρει το επόμενο, ακόμη μεγαλύτερο πολεμικό ρίσκο. Στην περίπτωση της εισβολής της Ουκρανίας αυτό το φαινόμενο αποδείχθηκε από την

1. Ο ΠΟΥΤΙΝ Ο ΕΡΝΤΟΓΑΝ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΗ ΕΠΙΛΟΓΗ...

Μέσο: . . . . . ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 07/05/2022 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 07/05/2022

Σελίδα: 49

επιλογή επιθετικού πολέμου

υποτίμηση από το καθεστώς Πούτιν της εθνικής ταυτότητας του ουκρανικού πληθυσμού, άρα και της θέλησης των Ουκρανών να αντισταθούν στον εισβολέα, παρά την ύπαρξη ερευνητικών δεδομένων, διαθέσιμων χρόνια πριν από την εισβολή, που τεκμηριώναν την ύπαρξη μιας ισχυρής ουκρανικής ταυτότητας (βλ. σχετικά Aaron Erlich, «Roots of Resistance: understanding national identity in Ukraine», War on the Rocks, Απρίλιος 2022). Στην δε Τουρκία ενδεικτικά και μόνο αναφέρουμε τις συνεχείς απαξιωτικές αναφορές υπουργών όπως του Χουλουσί Ακάρ για την αποτρεπτική ισχύ της Ελλάδας, αναφορές που ακόμα και αν δεν εκπροσωπούν την ειλικρινή, επαγγελματική κρίση αυτού του πρώην ανώτατου στρατιωτικού, σίγουρα επιβεβαιώνουν την έπαρση και μεγαλοϊδεατισμό του τούρκου προέδρου που υπηρετεί.

ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΡΙΣΚΑ. Συνάμα αυτοί οι αυταρχικοί ηγέτες αναλαμβάνουν ολοένα και μεγαλύτερα πολεμικά ρίσκα στο πλαίσιο ενός διεθνούς περιβάλλοντος όπου, μετά το πέρας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η εδαφική κατάκτηση, ως στόχος κρατικής πολιτικής, δεν εγκαταλείφθηκε, απλώς εξελίχθηκε. Όπως αναδεικνύει η διεθνής βιβλιογραφία (βλ. Dan Altman, «The Evolution of Territorial Conquest After 1945 and the Limits of the Territorial Integrity Norm», International Organization, καλοκαίρι 2020), τα τελευταία εβδομήντα και χρόνια η ολοκληρωτική κατάκτηση μιας χώρας αντικαταστάθηκε από την απόπειρα, άλλοτε επιτυχημένη άλλοτε όχι, της μερικής κατάκτησης. Συγκεκριμένα την περίοδο 1945-2018 υπήρξαν πα-

γκοσμίως μόνο τέσσερις προσπάθειες ολοκληρωτικής κατάκτησης σε σύγκριση με εξήντα πέντε προσπάθειες κατάκτησης μέρους των εδαφών μιας χώρας, μία εκ των οποίων ήταν βεβαίως η τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974. Τα χαρακτηριστικά αυτής της εξέλιξης της εδαφικής κατάκτησης συμπεριλαμβάνουν την επίκληση της νομιμότητας, όπως αυθαίρετα την ερμηνεύει βέβαια ο εισβολέας, καθώς και την απόπειρα δημιουργίας τετελεσμένου γεγονότος που θα αποθαρρύνει τον αμυνόμενο από την προσπάθεια ανατροπής της μερικής κατάκτησης μέσω του γενικευμένου πολέμου.

Ποιο είναι λοιπόν το σκηνικό που έχουμε μπροστά μας; Ενός αυταρχικού ηγέτη, του Ερντογάν, για τον οποίο το μόνο πολιτικά καρποφόρο πολεμικό εγχείρημα που του έχει απομείνει είναι η επιβολή, διά των όπλων, της τουρκικής κυριαρχίας επί της Ελλάδας στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο. Το «κτίσιμο» της νομιμοποιητικής βάσης αυτού του εγχειρήματος μέσω των επιστολών Σινιρλίογλου στο Συμβούλιο Ασφαλείας, το τωρινό διπλωματικό ισοδύναμο της επίκλησης της ιδιότητας της εγγυήτριας δύναμης από την Τουρκία όταν εισέβαλε στην Κύπρο το 1974. Ενα μικρό νησί, το Καστελλόριζο, με σημαντική όμως επίδραση στα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας και πλησίον των τουρκικών ακτών. Και η, επιλεκτική και διαστρεβλωτική βέβαια, ιστορική μνήμη του σημερινού ηγέτη της Τουρκίας, και της αυλής του, της εισβολής της Κύπρου το 1974, που του επιβεβαιώνει την ήδη κεκτημένη του «αισιοδοξία πολέμου».

Ο Αντώνης Καμάρας είναι ερευνητικός συνεργάτης του **ΕΝΙΜΕΠ**